

Rerum Naturalium Fragmenta No. 46

A madártömészet kézikönyve
Szemere László

Függelék	3
Madarász dr. és Lakatos által használt nevek betűsorba szedve	9
Körrendelet	16
Pótlás a műsziklák készítéséhez	17
Konzerválás formalinnal	21
Az egyes anyagok beszerzési forrása	22

Budapest
1925

.

Rerum Naturalium Fragmenta

Szemere László szerkesztése:

Budapest II., Pasaréti-út 79

A madártömeszet kézikönyve

Szemere László

Függelék.

Két betűsorost közlök itt, melyekhez nem kell sok magyarázat.

Az egyikben Magyarország madarai vannak betűsorba szedve, a latin név után a madár szemátmérője áll, utána a színe. Hogy ilyen adatoknak jó hasznát vehetjük, azt az is bizonyítja, hogy német nyelven Wilh. Meves külön füzetben adja az európai madarak szemátmérőjét és színét. A kezeim között megforduló madarakon én is végeztem szem és testméréseket éppen a jelen munka céljaira, a szemekre a saját adataimon kívül több múzeum, Chernel István, dr. Madarász Gyula, Lakatos Károly és Meves után elég támpontom volt, így kiterjeszkedhettem valamennyi magyarhoni alakra.

A testméreteknél magamra, ill. barátaimra voltam utalva, azért nem közölhettem ezeket valamelyes törvényszerűséggel, amilyen alakok az utóbbi időben a kezeim közé kerültek, azokról van méret. Bevettem a betűsorosba a Chernel műve óta megjelent fajokat, továbbá azokat is, melyeknek előfordulását más szerzők (Madarász dr., Lakatos) kimutatták.

A másik betűsoros a kezdők kedvéért van, ott a Madarász dr. és Lakatos művei által használt nevek állanak, ha t. i. eltérők az első betűsorostól, utánuk a »hivatalos« nevek Ch. jelzéssel, melynél fogva a keresett madarat az első betűsorosban megkapjuk.

Ahol mindhárman más-más nevet használnak, (Lakatosnak csak ragadozókról való munkája jelent meg, »Magyarország orvmadárfaunája« címmel) ott a neveket egymás mellé állítottam, a szó mögötti M. betű tehát Madarász dr., az L. betű pedig azt jelenti, hogy Lakatos által használt névvel van dolgunk. Ennek hasznát veszik azok, akiket a különféle elnevezések zavarba hoztak.

15. ábra. Parlagi sas voliér felvétel. F.: dr. Szlávy Tibor.

Megjegyzem, hogy a rendszertani forma helyett a betűsorost azért alkalmazom, hogy így az egyes alak felkeresését gyorsabbá tegyem, ezen eljárás feleslegessé teszi a tartalomjegyzéket, a magyar és latin indexet.

Részemről a „hivatalos” betűsoros alkalmazása nem állásfoglalás az azokban foglalt nevek helyessége mellett, annak e munkában nem lehet tere. Használom, mert leginkább el van terjedve.

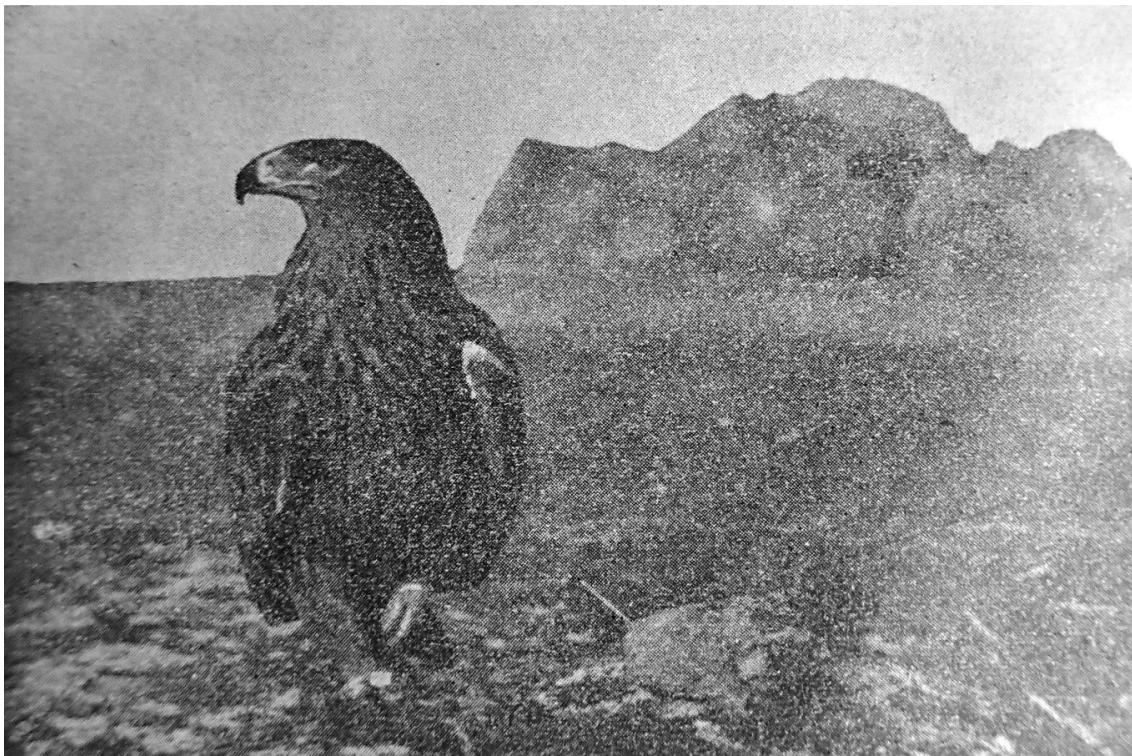
16. ábra. Parlagi sas voliér felvétel. Szerző felvétele.

A testméretek használatához álljanak itt a következők:

A méréseket vékony szalagmértékkel eszközöltem, eredeti lenyúzott testekről. Ahol egyéb nem áll, ott az első szám a lenyúzott test legnagyobb hosszkörmérete, a második a test legnagyobb keresztmérete. (Ez tehát a mell közepén keresztbe,

a szárnytöveken át halad). A harmadik szám a felülről nézett test legnagyobb vastagsága (a 4. ábrán c-d között).

Utalok a mérés differenciáira, mert puha testek szorosan vagy lanyhán mérve nem adnak egyforma eredményt. Itt kb. a középértékeket vegyük. A hosszméretnél tulajdonképpen a lenyúzott test oldal kontúrjai méretnek, (4. ábrán a középső rajz) a mérő szalagot e szerint nem kell a mell homorulatába beilleszteni.

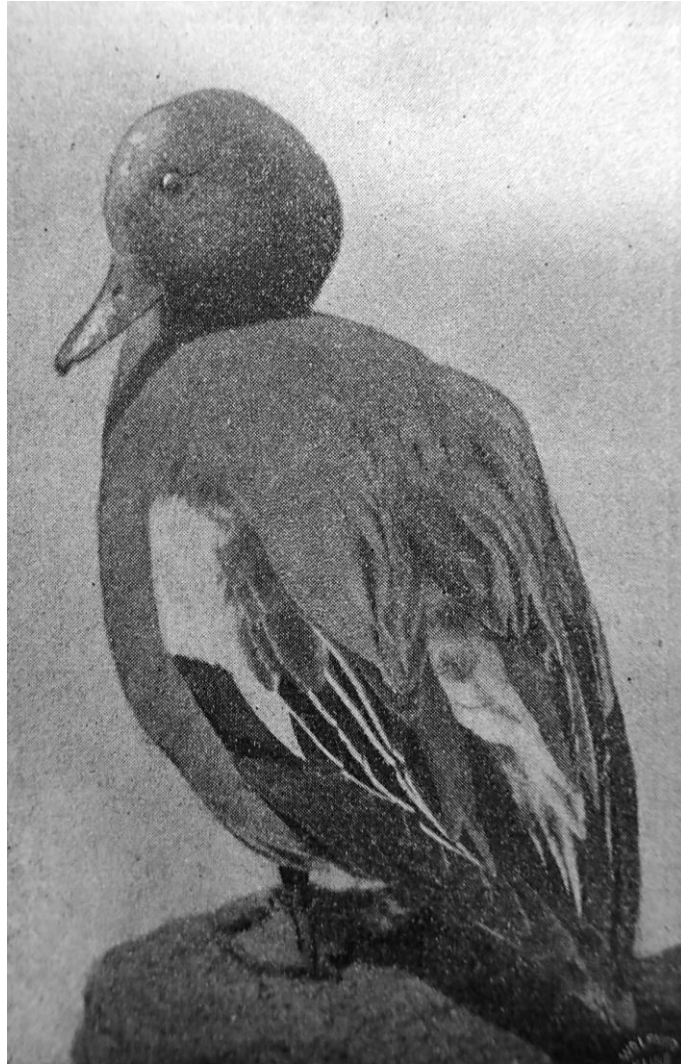
17. ábra. Parlagi sas voliér felvétel. Szerző felvétele.

Ha a has üres, erősebben beesik, s ha még ehhez több, a farktőn hagyott csigolya is sejteti velünk, hogy a valóságnál kisebb méretet kaptunk, akkor azt kissé kiegészítjük.

Már a kereszt-körméretnél inkább vehetjük az alacsonyabb értékeket, a testvastagság még ingadozóbb, aszerint, hogy a szárnytő elvágásakor mennyi hús és csont maradt a testen. Eze-

ket ne mérjük hozzá, mert a szárny csontjain van kóc vagy sár, s így túl széles lenne felülről nézve a madarunk.

Még ha a szárnytövek közti távolságot vesszük is, egy és ugyanazon testen is kapunk differenciát 2 mérés között, aszerint, amint a testet lanyhán fogjuk, vagy megszorítjuk.

18. ábra. Fürtüülő réce. Kitömött.

A testméretek alkalmazásánál figyelembe veendő, hogy egyes fajok keretén belül sem képezhet ez állandó értéket, mivel az egyedek közt nagyságbeli különbségek vannak kor, nem és lelőhely szerint, ezeknek a kombinációival együtt.

A többi tájékozásból közölt méretből (hossz, szárny, fark, láb) is körülbelül elég támpontot kapunk, sok, s mondhatnám a legtöbb esetben elég lesz azután is elindulni, hogy a madár milyen nemű és korú volt.

Igyekeztem mentől több támpontot felsorolni, ahol a kövérségre és soványságra nem utalok, ott a rendes átlagos habitusú testet értem. Juvenilis (nem kinőtt) madarakat mellőztem, nehogy az zavarra adjon okot, a fiatal jelzés alatt is már teljesen kinőttetek értendők.

A betűsoros adatainál fogva az abban foglalt madarakra, de kis számítással a rokonalakokra is legalábbis – módunkban van megtenni azt, hogy egy-egy nagyobb kirándulásból csak bőrkötet hozunk haza, s, hogy ez nyári nagy melegben nem megveendő dolog, azt bizonyíthatnom felesleges. Könnyű a nyúzást az erdőn-mezőn végrehajtani, a bőr a fejjel mégse romlik meg olyan gyorsan, mint a nyúzatlan madár. De más viszonylatban is előfordulhat a testméretek alkalmazhatósága, amint azt praxisból állíthatom.

Természetes, hogy a szabály azért csak az marad, hogy az előttünk fekvő test után csináljuk meg a turfa vagy fagyapot testet, ez a legbiztosabb, a betűsoros adataihoz csak szükségből folyamodjunk.

Madarász dr. és Lakatos által használt nevek betűsorba szedve

Madarász dr. és Lakatos művei által használt nevek betűsorba szedve, ha ti. eltérők a »hivatalos« nevektől (utánuk Ch. jelzéssel.)

Alpesi sövény bujkáló M.: havasi szürkebegy Ch.

Apró halászká M.: kis csér Ch.

Apró vöcsök M.: kis vöcsök Ch.

Arany lile M.: pettyes lile Ch.

Bagolyszemű pühók L. (kígyászsas M.): kígyászölyv Ch.

Balkáni harkály M.: déli fehérhátú fakopáncs Ch.

Barkós cinege M.: szakállas cinege Ch.

Bársony réce M.: füstös réce Ch.

Boros rigó M.: szőlőrigó Ch.

Büdösbanka M.: bütykös-ásólúd Ch.

Cirregő sármány M.: bajszos sármány Ch.

Csíkosfejű nádiposzáta M.: csíkosfejű sitke Ch.

Csörgő réce M.: apró réce Ch.

Dalmát hantmadár M.: fekete-fülű hantmadár Ch.

Darázs sas M. (európai pöszer L.): darázsölyv Ch.

Déli nádifülemile M.: nádi tücsökmadár Ch.

Déli nádi-poszáta M.: fülemile silke Ch.

Déli vészmadár M.: szürke vészmadár Ch.

Egyiptomi gém M.: pásztor gém Ch.

Erdei bagoly M. (L.): macskabagoly Ch.

Erdélyi fülemile M.: nagy fülemile Ch.

Európai pöszer L. (darázs sas M.): darázsölyv Ch.

Európai sárga-billegető M.: sárga-billegető Ch.

Éji gém M.: bakcsó Ch.

Északi lotyószalonka M.: kis goda Ch.
Északi partfutó M.: havasi partfutó Ch.
Északi pirók M.: nagy pirók Ch.
Famászó M.: fakúsz Ch.
Fecskefogó sólyom L. (Fecskeszárnyú s. M.): kabasólyom Ch.
Fecskeszárnyú sólyom M. (Fecskefogó s. L.): kabasólyom Ch.
Fehér fejű (v. villás) hejő L.: vörös kánya Ch. (M.).
Fehérhátú harkály M.: fehérhátú fakopáncs Ch.
Fehér kaba L.: kékes rétiheja Ch. (M.).
Fehér-nyakú halászká M.: fehér-szárnyú szerkő Ch.
Fehér-nyakú keselyű L.: fakókeselyű Ch. (M.).
Fehér partfutó M.: fenyérfutó Ch.
Fekete-fejű csipkemaďár M.: cigány csaláncsúcs Ch.
Fekete-fejű sárgabillegető M.: kucsmás billegető Ch.
Feketefejű sármány M.: kucsmás sármány Ch.
Fekete-fejű sirály M.: szerecsensirály Ch.
Fekete halászká M.: kormos szerkő Ch.
Fekete-hátú légykapó M.: kormos légykapó Ch.
Fekete-hátú sirály M.: heringsirály Ch.
Fekete sas M. (Nagy berki sas L.): békászó sas Ch.
Fekete sárfutó M.: füstös cankó Ch.
Folyami nádifülemile M.: berki tücsökmadár Ch.
Fütyülő sárfutó M.: vörös-lábú cankó Ch.
Füzi nádirigó M.: énekes nádi poszáta Ch.
Galambász sólyom L.: vándor sólyom Ch. (M.).
Gatyás kánya L.: gatyás ölyv Ch. (M.).
Halász sas M. (könyökös halvágó L.): ráró Ch.
Hamvas kaba L. (szürke rétiheja M.): hamvas rétiheja Ch.
Havasi holló M.: havasi csóka Ch.
Havasi pacsirta M.: havasi fülespacsirta Ch.
Háromujjú sirály M.: háromujjú csüllő Ch.
Hegyi füstfark M.: házi rozsdafarkú Ch.

Hegyi pipiske M.: havasi pityer Ch.
Hegyi sárfutó M.: billegető cankó Ch.
Húros rigó M.: léprigó Ch.
Kacagó halászká M.: léprigó Ch.
Keleti hantmadár M.: fekete-farkú hantmadár Ch.
Kerti cinege M.: széncinege Ch.
Kék-nyakú keselyű L.: barátkeselyű Ch. (M.).
Kék rigó M.: kék kövirigó Ch.
Kígyász sas M. (Bagolyszemű pühők L.): kígyászölyv Ch.
Kis berki-sas L. (Lármás sas M.): békászó sas Ch.
Kis búvárréce M.: kis bukó Ch.
Kis fülesbagoly M. L.: erdei fülesbagoly Ch.
Kis karvalyka L.: karvaly Ch. M.
Kis kócsag M.: fattyú kócsag Ch.
Kis nádirigó M.: cserregő nádiposzáta Ch.
Kis szürkegébics M.: kis őrgébics Ch.
Kis tarkaharkály M.: kis fakopáncs Ch.
Kis v. feketeszárnyú keselyű L.: dögkeselyű Ch. M.
Kontyos búvárréce M.: örvös bukó Ch.
Könyökös halvágó L. (Halász sas M.): ráró Ch.
Kőszáli sas L.: szirti sas Ch. M.
Középhalfarkas M.: ékfarkú halfarkas Ch.
Közép-európai háromujjú harkály M.: háromujjú harkály Ch.
Közép-európai örvösrigó M.: örvösrigó Ch.
Középharkály M.: közép fakopáncs Ch.
Középtengeri vészmadár M.: bukdosó vészmadár Ch.
Közönséges alka M.: alka Ch.
Közöns. aranypipőke M.: sárgafejű királyka Ch.
Közönséges barátcinege M.: barátcinege Ch.
Közönséges batla M.: batla Ch.
Közönséges csipkemandár M.: rozsdástorkú csaláncsúcs Ch.
Közönséges csóka M.: csóka Ch.

Közönséges függőcinege M.: függőcinege Ch.
Közönséges fülemile M.: kis fülemile Ch.
Közönséges füstfark M.: kerti rozsdafarkú Ch.
Közönséges gólya M.: fehér gólya Ch.
Közönséges halászká M.: halászcser Ch.
Közönséges havasi szajkó M.: magtörő Ch.
Közönséges kakuk M.: kakuk Ch.
Közönséges kenderike M.: kenderike Ch.
Közönséges keresztcsőrű M.: keresztcsőrű pinta Ch.
Közönséges kuvik M. L.: kuvik Ch.
Közönséges lappantyú M.: kecskefejő Ch.
Közönséges lenike M.: nyíri zsezse Ch.
Közönséges molnár cinege M.: őszapó Ch.
Közönséges nádiposzáta M.: foltos sitke Ch.
Közönséges ölyv M. (Parlagi kánya L.): egerész ölyv Ch.
Közönséges pipiske M.: erdei pityer Ch.
Közönséges pirók M.: süvöltő Ch.
Közönséges poszáta M.: mezei poszáta Ch.
Közönséges rendike M.: csil-csal füzike Ch.
Közönséges sarlósfecske M.: sarlósfecske Ch.
Közönséges seregély M.: seregély Ch.
Közönséges sirály M.: dankasirály Ch.
Közönséges sövénybujkáló M.: erdei szürkebegy Ch.
Közönséges székicsér M.: székicsér Ch.
Közönséges vércse M. L.: vörös vércse Ch.
Küllő M.: csuszka Ch.
Lármás réce M.: kerce réce Ch.
Lármás sas M. (Kis berki sas L.): békászó sas Ch.
Lepkemedár M.: hajnalmedár Ch.
Magtörő pinta M.: meggyvágó Ch.
Magyarhoni törpekuvik M.: törpekuvik Ch. L.
Mezei fülesbagoly L.: réti fülesbagoly Ch. M.

Mezei sárgabillegető M.: mezei billegető Ch.
Méhészmadár M.: piripió Ch.
Nagy berki sas L. (Fekete sas M.): békászó sas Ch.
Nagy barátcinege M.: gyászos cinege Ch.
Nagy bűvárreçe M.: nagy bukó Ch.
Nagy fülesbagoly M. L.: buhu Ch.
Nagy gödény M.: rózsás gödény Ch.
Nagy halászká M.: lócsér Ch.
Nagy karalyka L.: héja Ch. M.
Nagy lile M.: ujjas lile Ch.
Nagy lilik M.: lilik Ch.
Nagy lotyószalonka M.: nagy goda Ch.
Nagy nádirigó M.: nádirigó Ch.
Nagy sarlósfecske M.: havasi sarlósfecske Ch.
Nagy szürkegébics M.: nagy őrgébics Ch.
Nagy tarkaharkály M.: nagy fakopáncs Ch.
Néma hattyú M.: bütykös hattyú Ch.
Örvös sármány M.: sövény-sármány Ch.
Parlagi kánya L. (Köz. ölyv. M.): egerészölyv Ch.
Pusztai pipiske M.: parlagi pityer Ch.
Ráró (kelecsen sólyom) L.: kerecsen sólyom Ch. M.
Réti pipiske M.: réti pityer Ch.
Réti sárfutó M.: réti cankó Ch.
Rozsdás réce M.: vörös ásólúd Ch.
Rózsapirók M.: rózsás pirók Ch.
Rózsaszínű seregély M.: pásztormadár Ch.
Rőtbecsü pipiske M.: réti pityer Ch.
Rőtfarkú rigó M.: Naumann rigója Ch.
Rőtfejű gébics M.: vörösfejű gébics Ch.
Rőtfejű réce M.: üstökös réce Ch.
Sarki halfarkas M.: nyíl-farkú halfarkas Ch.
Sárgáscsőrű kenderike M.: téli kenderike Ch.

Sárgásfejű kaba L. (vörhenyes rétihéja M.): barna rétihéja Ch.
Sárga füzike M.: geze Ch.
Sárgakarmú vércse M.: fehérkarmú vércse Ch. L.
Sárga kánya L.: fehérfarkú ölyv Ch. M.
Sárgarigó M.: aranymálkó Ch.
Sávós poszáta M.: karvaly poszáta Ch.
Selyemfark M.: csonttollú madár Ch.
Sípoló réce M.: fütyülő réce Ch.
Sivatagtyúk M.: pusztai tyúk Ch.
Sodrott farkú halfarkas M.: szélesfarkú halfarkas Ch.
Szalagos farcsokú kaba L.: fakó rétihéja Ch. M.
Szardíniai poszáta M.: kucsmás poszáta Ch.
Széki szarka M.: gólyatöcs Ch.
Szélescsőrű partfutó M.: sárjáró Ch.
Szibériai lenike M.: szürke zsezse Ch.
Szibériai pacsirta M.: fehérszárnyú pacsirta Ch.
Szibériai pirók M.: karmazsin pirók Ch.
Szürke daru M.: daru Ch.
Szürkefejű hejjő L.: barna kánya Ch. M.
Szürkehasú halászká M.: fattyú szerkő Ch.
Szürke harkály M. I.: szürke küllő Ch.
Szürke poszáta M.: kis poszáta Ch.
Szürke rétihéja M. (Hamvas kaba L.): hamvas rétihéja Ch.
Szürke sárfutó M.: szürke cankó Ch.
Szürke sirály M. I.: viharsirály Ch.
Szürke varjú M.: (dölmányos) varjú Ch.
Szűz daru M. I.: pártás daru Ch.
Talpastyúk M.: Pusztai talpastyúk Ch.
Tavi sárfutó M.: tavi cankó Ch.
Tengeri halászká M.: kenti csér Ch.
Tengeri szarka M.: csigaforgató Ch.
Téli lúd M.: vetési lúd Ch.

Téli pinty M.: fenyő pinty Ch.
Törpe fülesbagoly L.: füleskuvik Ch.
Törpe füleskuvik M.: füleskuvik Ch.
Törpe gém M.: pócgém Ch.
Törpe karalyka L.: rövidujjú karvaly Ch.
Törpe partfutó M.: apró partfutó Ch.
Törpe sirály M.: kis sirály Ch.
Tücsökmadár M.: réti tücsökmadár Ch.
Tűzfejű aranypipőke M.: tüzesfejű királyka Ch.
Vadgalamb M.: kék galamb Ch.
Verebész sólyom L.: kis sólyom Ch. M.
Veszekedő sárfutó M.: paizsos cankó Ch.
Vörhenyes légykapó M.: kis légykapó Ch.
Vörhenyes partfutó M.: sarlós partfutó Ch,
Vörhenyes rendike M.: fitisz füzike Ch.
Vörhenyes rétihéja M. (Sárgafejű haba L.): barna rétihéja Ch.
Vörös gém M.: bíborgém Ch.
Vöröslábú vércse M.: kék vércse Ch. L.
Zöld harkály M.: zöld küllő Ch.
Zöldlábú partfutó M.: erdei cankó Ch.
Zöld rendike M.: sisegő füzike Ch.

Magyar királyi földművelésügyi miniszter.

Szám: 16946. II-3.

Körrendelet

Valamennyi törvényhatóságnak.

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. XII. t.-c. 57. és 58. §§-ai, – illetőleg a mezőgazdaságra hasznos madarak védelme végett Párisban 1912. évi március hó 19-én kötött nemzetközi egyezmény, valamint az ennek függelékét képező két jegyzék becikkelyezésére vonatkozó 1906. évi I. t.-c. alapján rendelem, hogy hivatali elődömnök a mezőgazdaságra hasznos állatok oltalmazása érdekében 1901. évi március hó 18-án kelt 24655/VII. 1. valamint az 1906. évi november hó 16-án 80644/I. B. 3. szám alatt kiadott körrendeleteiben felsoroltak közé még a következő madárfajok is felvétessenek és ezen körrendeletek határozmányai szerint védelmeztessenek; még pedig:

Gazdasági hasznáért a Gyöngybagoly vagy Lángbagoly – *Strix flammea* L.

Mint pusztulófélben levő természeti ritkaságok:

1. Nemes kócsag – *Ardea alba* L.
2. Fattyú kócsag vagy Kis kócsag – *Ardea garzetta* L.
3. Üstökös gém vagy Hajas gém – *Ardea ralloides* Scop.
4. Batla vagy Fekete íbisz – *Plegadis falcinellus* L.
5. Kanalas gém – *Platalea leucocerodia* L.

Budapest, 1912. április 26.

Gróf Serényi s. k.

Pótlás a műsziklák készítéséhez.

Említettem, hogy a sziklautánzat az állat (v. madár) állásának megfelelő talpazat köré zegzugosan, kiálló végekkel szegezett lécekre, fadarabokra feszített vászonnal készül, úgy, hogy ezt enyves sárral kőporral kenjük be.

Az e körüli eljárást óhajtom egy kissé körülírni.

A váz alapja egy megfelelő nagyságú deszkalapra helyezett téglalakú láda lesz, ezt vagy lefektetve, vagy fölállítva szegezzük a deszkára aszerint, amint lapos, vagy magasra kiálló kőszálat akarunk utánózni. A felső síklapot sík-domborúra faragott lapocskákkal olyan alakra hozzuk, amilyent a kitömött (v. kitömendő) objektum lábállása kíván.

Ezt és az alsó deszkákat is jó előre kifúrjuk a lábdrótoknak a megfelelő helyeken. (Állhat ugyan az állat a legfelső deszkalapon magán is, de akkor a láda egyik oldalát ideiglenesen el kell távolítani, hogy a drótokat megerősíthessük.)

Ezután a láda oldalához, a talpdeszkához zegzugosan több lécet szegezzük, kiálló végekkel, hogy ezeken a vászon zegzugosan rászögezve, a kőszikla repedéseit utánozza.

Ez a dolog legkényesebb része, mert vagy ásványtani ismeretet tételez fel, ha hű sziklát akarunk nyerni. Aki teheti, ezt a szabadon álló kőről közvetlenül mintázva. Vagy legalábbis sziklafelvételekről.

Ha a váz elkészült, s rá a zsákvásznat („hessia”) gondosan kifesztve felszögeljük, következik az enyves anyagok felkenése, mely célra többféle keveréket is használhatunk. Az enyves homok sötétet mutat, világosabb sziklautánzathoz a különböző anyagokkal megkötött hegyi-kréta por alkalmas, s tényleg ezt használják leginkább, s inkább a fehéret használják, mint a szürkét. 5 liter vízhez 1 kg enyvot veszünk s főzve feloldjuk, s a teljes feloldás után annyi hegyi-krétát keverünk hozzá, amennyi jól felkenhető masszát ad.

Ezt durva ecsettel visszük a vászonra. A kenést meg-megismételjük, s aztán az egészet behintjük apróra tört kőporral. Csillámos közet törmeléke jól mutat. Ez 1 nap alatt szárad meg. Száradás után olajfestékkel lehet helyenként árnyékolni, de ez megint ásványtani ismereteket tételez fel, némi festészeti jártassággal súlyosbítva.

Bekenhethetjük még a vásznat papírmasszával is, amely úgy készül, hogy egy héten át vízben ázott vastag papírlemez (bibula) galuska tömeget főzünk lassú tűzön.

Pépes anyagot nyerünk így, melyhez enyves vizet adunk (10 r. víz, 1 r. enyv) s ezt addig gyúrjuk, míg a kiemelt próbadarab szakításnál kellő ellenállást tanúsít. (Zegzugosan kell, hogy szakadjon.) Ezen meglehetősen vizes anyag ismét hegyi-krétával lesz összegyúrva, ezáltal keményebb lesz, tézstaszerű; puhítható vízbemártással.

Hígabb állapotában használják a sziklautánzatoknál, míg a szilárdabb különféle tárgyak utánzására alkalmas, esetleg agyag vagy gipsz mintákba préselve. Ez már a kasírozáshoz vezet,

mely eljárással is lehet sziklát, követ, de más igen különféle tárgyat is utánózni (gyümölcs stb.).

A szokásos eljárás a következő:

Ha a tárgy elég szilárd, akkor közvetlenül róla, ha nem, agyagból faragott mására készítünk gipsznegatívot. Jól bekenjük a tárgyat olajjal (v. vazelinnel) s elébb egyik felét egy skatulyába kevert gipszpép állományba nyomjuk, s száradás után a mintát úgy faragjuk körül, hogy abból a tárgy másik fele szabadon kiálljon. Ezután úgy a kiálló tárgyat, mint köröskörül a gipszminta felét jól beolajozzuk, s egy másik skatulyában kevert gipszbe fektetjük megfelelően. Száradás után kész a két negatív, melybe aztán külön-külön is préselhető papírmásészerű anyag, a 2 pozitív azután össze-ragasztatik.

Az eljárás előtt a negatív minta belül jól beolajozandó, s aztán újság, vagy más vékony papiroslap mindkét oldalán könyvkötő csirizzel bekenve kerül belé, jól benyomkodva a hézagokba. Így jó egymásra 5-6 réteg, amely száradás után szépen kiemelhető, s a két fél összeragasztható, papírmáséval is. Az egész szilárd és könnyű.

Konzerválás formalinnal.

A formalinnal való konzerválás (mumifikálás) lényege a következő:

A lábak combtőnél bőröstől lefejtetnek, s dróttal elláttatnak. (Szebb comb kedvéért le kell szedni a húst s vattával pótolni.) A szájpadráson át kivesszük az agyvelőt, s eltávolítjuk a szemeket is, annak helyébe vattát helyezvén: Aztán műszemet is kívülről. A drótot hegyes végével a szájon és nyakon át a testhez vezetjük, s végét a szájpadrásban úgy kampózzuk, hogy tarthassa a fejet.

Ezután a szájon, s a comb-nyílásokon át injekciós fecskendővel 20-25 %-os formaldehid oldatot fecskendezünk a madárba, a gégen is juttatva le belőle. Mindenütt csak annyit, hogy a tollak szárazak maradjanak. A kivett belek helyére vatta jó, természetesen így is bevarrva a metszés helye.

Ezután a combokat illesztjük, a hosszan hagyott drótok kijönnek a háton, ott elkampózhatók. Most talpra téve alakot adunk az egésznek, a szárnyakat hajtú alakú, hegyezett drótokkal rögzítjük stb.

Mindezek után a preparátum üvegbura alá kerül, de egy formalinnal töltött tányérra helyezve úgy, hogy mindez egy nagyobb edényben lévő homokrétegre kerül. Így a formalingőzök átjárják, s 2-3 hét alatt kész a múmia.

Állítólag kipróbált módszer, de csak kisebb madarak, egerek, cickányok, denevérek, s egyéb ilyen nagyságú állatok konzerválására.

Az egyes anyagok beszerzési forrása.

Méreg, nátrium arsenicosum. Kilogrammja 7-8 kr. Weszely J. M. »Hattyú« drogéria. Budapest, József-körút 80. Wilhelm Schüller Halle a S. (mindent árul, ami a tömészetbe vág.)

(Méreghez orvosi recept és főszolgabírói (városon rendőrkapitányi) engedély, u. n. méregengedély kell, enélkül tilos az árusítása.)

Szemek kaphatók: Zubek Bertalan & Tsa. Címét ld. külön hirdetésen. Hozatható közvetlenül is: Fr. Knye. Glasaugenfabrik. Ernstthal. (am Rennsteig i. Thür.) vagy: Willhelm Brückner. Morchenstern i. Deutschböhmen. Mindenütt 50 páronként érdemes venni, kivéve a legnagyobbakat.

Turfa. C. H. Becker, Bremen. Egy 30×20×20 cm nagyságú darab ára 20 pfennig, szétküldés 50 darabonként. (Csíkban a lázárfallvi »Muhos« ingovány a német tőzeggel egyminőségű anyagot ad, de, hogy olyan nagy darabokban lesz-e, azt még nem tudom, apróbb madarakhoz kifogástalan.)

Műszikla. M. Zintel, Worms.

Hegyi-kréta (fehér is). Kréta-, mész- és kőipar Rt., Szárazvám.

Faragott fatabletták. Jellinek József faszobrász, Szabadka II. Zen-tai-út; Briestenszky József, Rajec, Trencsén m.

Festékek. Kreutle Ferenc, Budapest, IV. Károly utca 1.

Fényképezőgépek, vegyszerek. Pejtsik Károly fényképészeti cikkek szaküzlete. Budapest, IV. Városház utca 1. (Madárfényképezéshez, ha jó eredményt akarunk elérni, redőnyzáras, tükörreflexes gép célszerű, fényerős, kislátószögű, nagy gyújtótávolságú objektívvel. Ma már nagy fényerejű objektívek is vannak, pl. a Dallmeyer cég »Adon«-ja F: 4.5, ára 194 марка. Olcsóbbak Plaubels »Telepeconár«-jai (67-120 korona közt, minőség szerint.) Néha távkioldók (van elektromos is) szükségesek stb.

Kir. Magyar Ornithologiai Központ. Budapest, II. Debrői-út 15., IV. pavilon.

„Zoológiai Lapok” Budapest, VI. Aradi-u. 14.

„Vadász Lap” Budapest, VIII. Gyulay Pál-u. 13.

(*A madártömeszet kézikönyve, Vákár, Csíkszereda, 1913, p.65-68,98-112*)